

Cuprins

Omagiu profesorului Corneliu Bîrsan	XI
Cuvânt-înainte.....	XV
Abrevieri	XIX
Titlul I. Generalități privind transmisiunea obligațiilor	1
Capitolul I. Consacrarea transmisiunii obligațiilor	1
Secțiunea 1. Obligația – valoare patrimonială	1
Secțiunea a 2-a. Principiul transmisibilității obligațiilor.....	6
§1. Afirmarea principiului transmisibilității	6
§2. Utilitatea practică.....	11
Secțiunea a 3-a. Transmisiunea – operațiuni juridice în trei persoane.....	13
Capitolul II. Conceptul de dinamică a obligației.....	17
Secțiunea 1. Noțiune. Procedee	17
Secțiunea a 2-a. Modalitățile de transmitere – formă de dinamică a obligației	19
Capitolul III. Transmisiunea în diverse sisteme de drept	21
Secțiunea 1. Sistemul de drept francez	21
Secțiunea a 2-a. Sistemul de drept spaniol.....	22
Secțiunea a 3-a. Sistemul de drept italian	24
Secțiunea a 4-a. Reglementări la nivel European și internațional	26
Titlul II. Cesiunea de creanță.....	28
Capitolul I. Considerații generale.....	28
Secțiunea 1. Noțiune. Sediul materiei.....	28
§1. Originea noțiunii. Scurt istoric	28
§2. Definiție. Natura dreptului cedat. Funcții	31

§3. Reglementare. Analiză comparativă a dispozițiilor Codului civil din 1864 și a Codului civil din 2009	37
Secțiunea a 2-a. Caractere juridice. Aplicabilitate	41
§1. Caracterele juridice ale cesiunii de creanță.....	41
§2. Domeniul de aplicare.....	44
Secțiunea a 3-a. Clasificare.....	49
§1. Cesiunea de creanță cu titlu oneros sau cu titlu gratuit.....	49
§2. Cesiunea de creanță totală sau parțială	51
Capitolul II. Condițiile cesiunii de creanță	53
Secțiunea 1. Condițiile de fond ale cesiunii de creanță.....	53
§1. Capacitatea.....	54
§2. Consimțământul.....	56
§3. Obiectul	58
§4. Cauza	65
Secțiunea a 2-a. Condițiile de formă ale cesiunii de creanță.....	67
Secțiunea a 3-a. Condițiile de opozabilitate ale cesiunii de creanță.....	70
§1. Acceptarea cesiunii de către debitor	72
§2. Comunicarea cesiunii de creanță	75
§3. Înscrierea în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare	79
§4. Comunicarea cesiunii odată cu cererea de chemare în judecată.....	82
§5. Notarea cesiunii în Cartea Funciară.....	83
Capitolul III. Efectele cesiunii de creanță.....	85
Secțiunea 1. Aspecte preliminare.....	85
Secțiunea a 2-a. Efectele cesiunii de creanță între părți.....	86
§1. Transmiterea dreptului de creanță.....	86
§2. Obligația de garanție.....	97
2.1. Obligația legală de garanție	98
2.2. Obligația convențională de garanție	102
2.3. Obligația de garanție contra evicțiunii.....	106
Secțiunea a 3-a. Efectele cesiunii de creanță față de terți	110
§1. Efectele cesiunii față de debitorul cedat	110
1.1. Efectele înainte de îndeplinirea formalităților de opozabilitate	110

1.2. Efectele după îndeplinirea formalităților de opozabilitate	114
§2. Efectele cesiunii față de cesionarii succesivi	120
§3. Efectele cesiunii față de creditorii cedentului.....	121
Capitolul IV. Cesiunea creanțelor constatate printr-un titlu nominativ, la ordin sau la purtător	123
Secțiunea 1. Noțiune. Reglementare. Particularități	123
Secțiunea a 2-a. Modalități de transmitere.....	127
Secțiunea a 3-a. Mijloace de apărarea ale debitorului.....	136
Titlul III. Subrogația personală	140
Capitolul I. Considerații generale.....	140
Secțiunea 1. Origini. Noțiunea de subrogație	140
§1. Originea noțiunii. Scurt istoric	140
§2. Definiție. Natură juridică	145
Secțiunea a 2-a. Reglementarea și rolul subrogației personale.....	150
§1. Reglementare. Dispoziții internaționale aplicabile	150
§2. Rolul subrogației personale. Funcții. Interesul practic.....	152
Capitolul II. Clasificare	156
Secțiunea 1. Subrogația legală	157
§1. „În folosul creditorului, chiar chirografar, care plătește unui creditor care are un drept de preferință, potrivit legii”	160
§2. „În folosul dobânditorului unui bun care îl plătește pe titularul creanței însoțite de o garanție asupra bunului respectiv”	168
§3. „În folosul celui care, fiind obligat împreună cu alții sau pentru alții, are interes să stingă datoria”	177
§4. „În folosul moștenitorului care plătește din bunurile sale datoriiile succesiunii”	191
§5. „În alte cazuri stabilite de lege”	198
Secțiunea a 2-a. Subrogația convențională	208
§1. Subrogația consimțită de către creditor	209
§2. Subrogația consimțită de către debitor.....	226

Capitolul III. Efectele subrogației	244
Secțiunea 1. Precizări prealabile	244
Secțiunea a 2-a. Efectul translativ al subrogației personale....	248
§1. Situația subrogatului	252
§2. Situația subrogatului	254
§3. Situația debitorului obligației și a terților	261
Secțiunea a 3-a. Efectele specifice subrogației parțiale	265
§1. Creditorul originar nu este și titularul unei garanții care să asigure executarea obligației și plata creanței	266
§2. Creditorul inițial este titularul unei garanții	267
§3. Creditorul inițial a garantat suma pentru care a operat subrogația	269
 Titlul IV. Preluarea datoriei	 270
Capitolul I. Considerații generale.....	270
Secțiunea 1. Precizări introductive	270
§1. Absența unei modalități de transmitere cu titlu particular a datoriei	270
§2. Substituenți ai cesiunii de datorie	274
§3. Fundamentarea preluării de datorie.	282
Secțiunea a 2-a. Noțiuni. Reglementare. Utilitate practică	286
§1. Reglementare. Drept tranzitoriu	286
§2. Terminologie. Noțiuni. Interes practic	289
Secțiunea a 3-a. Condițiile preluării datoriei	294
§1. Caractere juridice. Domeniul de aplicare.....	294
§2. Condițiile de fond	300
§3. Condițiile de formă.....	307
 Capitolul II. Modalitățile de preluare a datoriei.....	 310
Secțiunea 1. Modalități directe de preluare a datoriei.....	310
§1. Preluarea datoriei prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar – cesiunea de datorie.....	311
§2. Preluarea datoriei prin contract încheiat între creditor și noul debitor.....	321
Secțiunea a 2-a. Modalități indirecte de preluare a datoriei....	324
§1. Preluarea datoriei ca accesoriu al transmiterii unui bun	325
§2. Preluarea datoriei prin cesiunea de contract	329

Capitolul III. Efectele preluării de datorie	330
Secțiunea 1. Eficacitatea preluării de datorie.....	330
§1. Forța obligatorie și relativitatea preluării de datorie	330
§2. Acordul creditorului – condiție de eficacitate a cesiunii de datorie	332
Secțiunea a 2-a. Efectul translativ. Identitate de efecte	336
§1. Liberarea debitorului	336
§2. Mijloacele de apărare.....	343
§3. Accesoriiile creanței	350
Secțiunea a 3-a. Ineficacitatea preluării de datorie	360
Titlul V. Cesiunea contractului.....	363
Capitolul I. Consacrarea cesiunii de contract	363
Secțiunea 1. Principiul cesibilității contractului	363
§1. Obiecțiuni la cesibilitate	363
§2. Afirmarea unui principiu general al cesibilității contractului. Utilitatea cesiunii de contract	368
Secțiunea a 2-a. Natura juridică a cesiunii contractului.....	371
§1. Obiectul cesiunii	371
§2. Autonomia cesiunii contractului. Delimitări.....	375
§3. Reglementare. Noțiune	378
Secțiunea a 3-a. Tipologia cesiunii de contract.....	382
§1. După relația cu contractul la care se raportează, se disting cesiunea de contract realizată <i>cu titlu</i> <i>principal</i> și cea realizată <i>cu titlu accesoriu</i>	383
§2. După natura sa, cesiunea de contract poate fi <i>legală</i> sau <i>convențională</i>	385
Capitolul II. Regimul cesiunii de contract	387
Secțiunea 1. Elementele cesiunii de contract.....	387
§1. Părțile cesiunii de contract.....	387
§2. Domeniul de aplicare.....	390
Secțiunea a 2-a. Condiții de validitate	395
§1. Condițiile de fond	395
§2. Condițiile de formă.....	399
Secțiunea a 3-a. Condiții de efectivitate.....	401
§1. Consimțământul cocontractantului cedat.....	401
§2. Prestațiile din contractul inițial să nu fi fost integral executate.....	405

Capitolul III. Efectele cesiunii de contract	407
Secțiunea 1. Chestiuni prealabile.....	407
Secțiunea a 2-a. Cesiunea de contract imperfectă.....	408
§1. Efectele cesiunii de contract între părți.....	408
§2. Efectele cesiunii de contract față de cocontractantul cedat.....	411
Secțiunea a 3-a. Cesiunea de contract perfectă.....	413
§1. Efectele între contractantul cedent și contractantul cesionar.....	413
§2. Efectele între contractantul cedat și contractantul cedent și între contractantul cedat și contractantul cesionar	413
§3. Efectele asupra altor categorii de terți	422
Capitolul IV. Chestiuni specifice cesiunii legale de contract.....	426
§1. Cesiunea de contract în cazul înstrăinării bunului ce face obiectul locațiunii	426
§2. Cesiunea de contract în cazul înstrăinării bunului asigurat	428
§3. Cesiunea de contract în cazul dreptului de preempțiune.....	428
Concluzii	430
Bibliografie	437
Index.....	449

Cuvânt-înainte

„Inepuizabila teorie a obligațiilor! Veche precum dreptul, ea are încă prospețimea unui sistem născut ieri. Pentru că infinita diversitate a situațiilor pe care le guvernează îi reactivează întotdeauna acuitatea. Pentru că evoluția ideilor pe care le reflectă îi influențează fără încetare conceptele. Pentru că reînnoirea figurilor pe care le înfruntă îi solicită la nesfârșit schemele. Se întâmplă chiar ca sarcina să se transforme într-o provocare”¹. Este și ceea ce putem afirma despre transmisiunea obligațiilor în special care, deși nu este fără precedent, se află într-o continuă evoluție a procedurilor sale.

De la ancestralul principiu al inadmisibilității transmisiunii obligațiilor până la cesiunea creanțelor constatate printr-un titlu la purtător sau preluarea datoriei prin contract încheiat cu însuși debitorul, ce drum lung s-a parcurs. O ascensiune fulgurantă², așa ar putea fi rezumată evoluția transmisiunii obligațiilor. Inițial, o temă modestă și aridă, a cărei specificitate a fost ignorată în multe tratate clasice de drept civil, transmisiunea obligațiilor a devenit un teren bătătorit, amplu analizată și comentată în doctrină și jurisprudență și al cărei succes demonstrează în mod clar importanța și actualitatea sa.

¹ D.R. Martin, Du changement de contractant, Le Dalloz nr. 39/2001, Chron. Doctr., p. 3144. *„Inépuisable théorie des obligations! Vieille comme le droit, elle a toujours la fraîcheur d'un système né d'hier. Parce que l'infinie diversité des situations qu'elle régit en réactive toujours l'acuité. Parce que l'évolution des idées qu'elle reflète en infléchit sans cesse les conceptions. Parce que le renouveau des figures qu'elle affronte en sollicite sans fin les schémas. Il arrive même que l'épreuve tourne en défi”.*

² J. Ghestin, La transmission des obligations en droit positif français, în La transmission des obligations: travaux des IXes Journées d'études juridiques Jean Dabin déroulées à Louvain-la-Neuve les 23 et 24 novembre 1978, E. Bruylant/L.G.D.J., 1980, p. 5, nr. 1.

Transmisiunea nu se mai limitează doar la cesiunea de creanță, ca în perioada în care aceasta din urmă a fost consacrată în mod oficial în Codul civil din 1864, actualmente diversificarea modalităților de transmitere mergând mână în mână cu importanța economică pe care trebuie să o recunoaștem obligațiilor, importanță care până în prezent nu s-a diminuat niciodată. Ea a devenit „o operațiune în masă”¹ care își găsește aplicarea atât în cele mai concrete aspecte ale vieții de zi cu zi – cumpărarea unui imobil închiriat, cesiunea unei locațiuni sau plata unei datorii de către garantul fideiujor – cât și în cele mai sofisticate manevre ale lumii economice – fuziunea de companii sau cesiunea de portofolii de asigurări.

Legiitorul român nu a rămas pasiv față de lacunele din ce în ce mai vizibile din Codul civil, generate de proliferarea în practică a operațiunilor juridice asupra obligațiilor și diversitatea obiectivelor urmărite de către părți prin aceste operațiuni, doctrina și jurisprudența neputând suplini aceste lacune, dar influențând într-o mare măsură și conturând soluțiile ce urmau a fi adoptate de forul legislativ. Cu toate că actuala reglementare abundă, am putea spune, în materie de transmisiune a obligațiilor, pe alocuri, ea nu este suficient de clară și exactă, dând naștere la opinii și soluții diferite sau chiar contradictorii. Incertitudinea ce înconjoară și la acest moment natura consimțământului exprimat de către creditor cu privire la cesiunea de datorie realizată de către debitorul său – condiție de validitate sau de eficacitate – este doar un exemplu dintre multe altele.

Ar putea părea că transmisiunea obligațiilor este o operațiune simplă, firească și identică pentru toate modalitățile sale de realizare, fără a se distinge unele de altele. Însă, pe cât de simplă este în definiția sa, pe atât de complexă și complicată este în aplicațiile sale². Este de necontestat originalitatea procedeele de transmitere a obligației, fiecare dintre acestea având o specificitate proprie, condiții de validitate și de eficacitate, precum și efecte proprii. În plus, imaginația practicienilor cunoaște puține limite și contribuie

¹ Ibidem.

² *P. van Bemmelen*, Les notions fondamentales du droit civil, Partie I, vol. I, Ed. Johannes Müller, Amsterdam, 1892, p. 166.

constant la diversificarea și inovarea situațiilor de speță, ceea ce face ca operațiunile de transmitere a obligațiilor să fie omniprezente în cadrul procedurilor contencioase și în permanență de interes și de actualitate.

Iată de unde și preocuparea curentă pentru operațiunile de transmitere a obligației, instituții care, deși au făcut obiectul unor ample și laborioase cercetări materializate în numeroase lucrări de specialitate pe această temă, sunt totuși departe de a fi perfect conturate și nu încetează să dea naștere unor puncte de vedere inclusiv divergente, atât în doctrină, cât și în practica judiciară. În plus, prezența tot mai frecventă a elementelor de extraneitate în cadrul raporturilor de obligație nu face altceva decât să sporească interesul pentru aceste mecanisme translativă, nu doar la nivel național, ci și la nivel european și internațional, mărturie stând chiar proiectarea lor în diferite instrumente legale non-formale softlaw.

Prezenta lucrare își propune să înmănușeze, pe cât posibil desigur, totalitatea opiniilor formulate în literatura de specialitate și a soluțiilor adoptate în jurisprudență cu privire la procedeele de transmisiune a obligațiilor, dar și să ofere o imagine nouă, cât mai limpede și mai precisă asupra acestora. În vederea concilierii acestor două obiective ale lucrării, structura tezei este marcată de o abordare clasică, tradițională, de analiză a fiecărui mecanism de transmitere în parte, al cărui principiu director îl reprezintă evidențierea punctelor nevralgice, concomitent cu remediile propuse de teoreticienii și practicienii dreptului. În chip firesc, analiza este precedată de o trasare a coordonatelor generale ale transmisiunii obligațiilor, ca operațiune juridică în trei persoane și formă a dinamicii obligației, și este urmată, după cum este de așteptat, de concluziile dedicate sintetizării rezultatelor cercetării științifice. Negreșit, întreg parcursul lucrării este cu aplecare spre elemente de drept comparat, studiul transmisiunii din sistemele de drept înrudite, precum cel francez, cel italian sau spaniol, fiind pus în discuție pentru a determina dacă și în acestea din urmă sunt întâlnite aceleași dificultăți ori alte probleme de drept și, în caz afirmativ, pentru a analiza soluțiile propuse de legiuitorii și juriștii străini și a determina în ce măsură aceste soluții ar putea contribui la perfecționarea regimului transmisiunii obligațiilor din dreptul

național. Nu în ultimul rând, studiul mecanismelor de transmitere nu ar putea fi realizat fără o raportare concomitentă la standardele prevăzute la nivel european sau internațional, prin instrumente precum Principiile Dreptului european al contractelor sau Principiile Unidroit, spre a oferi sugestii și remedii adecvate unor chestiuni delicate ori nestatornicite în practica judiciară națională.

*Autoarea
București, martie 2025*